

Lupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk

16. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATELOV, RODÁKOV A PRIATELOV OBCE SLOVENSKÁ LUPČA

číslo 6-7 | júl-august 2014

Aktuálne v obci
Dávka
v hmotnej núdzi

2

Aktuálne v obci
Komunálne
voľby 2014

2

Obec a spoločnosť
Pýtame sa
riaditeľa školy

5

Obec a spoločnosť
DFS
v Bulharsku

6

Spoločenská
kronika
Kalendár podujatí

15

Slávnostné otvorenie Náučného chodníka mikroregiónu Pod Panským dielom

Dňa 24. 6. 2014 sa v priestoroch ZŠ Sama Cambela konalo slávnostné odhalenie tabúľ Náučného chodníka mikroregiónu Pod Panským dielom,

spojené so žiackou konferenciou. Išlo o projekt štvrtákov, ktorý vytvorili

deti formou informačných tabúľ o obciach, ktoré patria do spomínaného mikroregiónu, ale aj o spádových obciach, ktoré navštevujú žiaci našej školy. Tento projekt podporili Nadácia Orange, ZŠ Sama Cambela a Dom Matice slovenskej v Banskej Bystrici. Vďaka šikovnosti a usilovnosti štvrtákov počas regionálnej výchovy vznikol zaujímavý projekt, ktorý predstavuje unikát a bude slúžiť všetkým našim žiakom, ale aj širokej verejnosti.

Dakujeme všetkým, kto-

rí nám akýmkoľvek spôsobom pomohli.

Križová, Kukučková

Okienko Zelenej školy

Deň Zelených škôl oslavujú v apríli školy, zapojené v programe Zelená škola. Prostredníctvom tohto dňa, ktorý je prepojený aj s Dňom Zeme, žiaci a učitelia skrášľujú

okolie svojich škôl a netradičnými spôsobmi poukazujú na environmentálne témy. Naša škola sa tradične zapojila aj tohto roku. Prváci čistili les a zobrali si nad ním patronát, sadili

na prírodovede stromčeky – o čom sme informovali v minulom čísle. Aktívni sme boli aj v mesiacoch máj a jún. V spolupráci s obecným úradom, ktorý zabezpečil vypílenie krovínorezom, a majiteľom hradu, vďaka ktorému sme odmenili najusilovnejších malých brigádnikov, sme vyčistili Gotický chodník až po spodnú bránu hradu. Vďaka usilovnej práci prvákov a pomoci starších žiakov sa sprístupnila ďalšia cesta vhodná na krásne prechádzky v okolí pamätihodnosti Lupče.

Mgr. Dana Haviarová

Čistenie gotického chodníka. Foto: Haviarová

Dávka v hmotnej núdzi po novom

Základnú dávku v hmotnej núdzi v sume 61,60 eur bude štát od 1. júla 2014 vyplácať len tým plnoletým sociálne odkázaným osobám, ktoré mesačne odpracujú v rámci malých občasných služieb alebo dobrovoľníckych prác 32 hodín. V našej obci sa uskutočnilo stretnutie s koordinátormi Aktivačného centra ÚPSVaR dňa 2. júla 2014.

Základným predpokladom tejto podmienky však bude, že mu takúto činnosť obec ponúkne. Rodina však bude mať naďalej nárok na príspevok na bývanie a na dávky na deti.

Starosta podpísal dohodu

Na základe novely zákona o vyplácaní dávky v hmotnej núdzi podľa nových pravidiel bol starosta obce Miroslav Macák oslovený ÚPSVaR v Banskej Bystrici s návrhom dohody činnosti, ktoré sa dajú v obci vykonávať na odpracovanie hodín v rámci malých občasných služieb. Po stretnutí s vedúcim aktivačného centra Petrom Spevákom podpísal navrhnutú dohodu.

Nezáujem ľudí, ktorých sa to týka

Koordinátori Aktivačného centra v Banskej Bystrici rozposlali SMS správy, ktorými pozvali občanov, poberajúcich dávku, na stretnutie do Miestneho

kultúrneho strediska v Slovenskej Lupči. Nakoľko na stretnutie 2. júla 2014 prišla iba jedna občianka a ostatní nie, tým, ktorí sa nezúčastnili, boli poštou posielané ponuky.

Ignorovať sa nevyplatí

Kto by si myslel, že nemusí na danú ponuku zareagovať a nepostupovať by podľa pokynov, zaslaných vo výzve, uškodí len sám sebe. Kto totiž nebude mať vykázané odpracované hodiny a bude sa úmyselne zatajovať, tomu bude dávka zastavená. Vo vlastnom záujme by poberatelia dávky v hmotnej núdzi mali ponuku odoslať s vyjadrením – prijímam alebo neprijímam. V prípade odmietnutia ponuky, resp. prijatia ponuky, ale nenastúpenia na aktivačnú či dobrovoľnícku činnosť, dávka vyplatená nebude.

Otázky zodpovedia

Na akékoľvek otázky, týkajúce sa tejto problematiky, dajú odpovede koordinátori Aktivačného centra v priestoroch ÚPSVaR počas úradných hodín na Skuteckého ulici v Banskej Bystrici osobne, príp. na telefónnom čísle 048/2440332. Informovať sa môžu občania aj priamo u vedúceho Aktivačného centra na 4. poschodí v tej istej budove u Petra Speváka alebo na telefónnom čísle 048/2440330.

Spracovala: Lucia Grofčíková

PodĎakovanie

Stáva sa už pravidlom, že členovia nášho dobrovoľného hasičského zboru na čele s p. Chriateľom čistia šachty na podkonickej ceste, ktoré bývajú upchaté posypovým materiálom. Prívalové dažde v pondelok 30.6.2014 opäť spôsobili škody na majetku obce. V roku 2013 hasiči zasahovali

v tejto lokalite trikrát, pričom vyčíslená škoda sa pohybuje okolo 850 €. Kto je zodpovedný za vzniknutú škodu a prečo musí obec dávať do poriadku niečo, čo nie je jej majetkom? Podkonickej cesta je v správe Banskobystrickej regionálnej správy ciest.

Ďakujem, chlapi! eg

Poslanecký prieskum

Dňa 1.7.2014 bol vykonaný poslanecký prieskum na základe uznesenia Obecného zastupiteľstva zo dňa 17.6.2014. Zameraný bol na dodržiavanie Všeobecne záväzných nariadení obce Slovenská Lupča (ďalej VZN) č. 2/2013 „Ochrana verejného poriadku na území obce Slovenská Lupča“ a VZN č. 5/2013 „O miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady“. Na poslaneckom prieskume sa zúčastnili poslanci OZ v zložení: Ing. Lakoččík, Mgr. Art. Solárik, Mgr. Fillová, sl. Kapustíko-

vá, p. Polievka a p. Bakaljar a zamerali sa na porušovanie VZN na Námestí SNP, v Dolnej a Lichardovej ulici. Počas prehliadky boli skonštatované mnohohlasobné porušovania VZN občanmi, a to zaberaním miest hlavne parkovaním osobných motorových vozidiel na pozemkoch obce (trávnatých plochách), nesprávnym parkovaním na chodníkoch, skladovaním stavebného materiálu na obecných pozemkoch a budovaním parkovacích miest, ako aj zaberaním obecných pozemkov za iným účelom.

Návrhom na riešenie je:
1. Na základe uvedených zistení písomne vyzvať porušiteľov (majiteľov nehnuteľnosti) k náprave.
2. Vykonať opakovaný prieskum za účasti zástupcov obce.

3. V prípade opakovaných porušení pristúpiť k sankciám aj v spolupráci s PZ SR.

4. Vykonať podobný prieskum aj v ďalších uliciach obce.

5. Pravidelne kontrolovať dodržiavanie VZN pracovníkmi obce.

Zapísal: Ľuboš Bakaljar
spracovala eg

Komunálne voľby 2014

Sobota 15. novembra

Predseda Národnej rady SR Pavol Paška vyhlásil voľby do orgánov samosprávy miest a obcí na sobotu 15. novembra 2014. Voľby do obecných zastupiteľstiev a voľby starostov a primátorov sa konajú v posledných štrnástich dňoch volebného obdobia, ktoré sa končí 27. novembra 2014.

Tzv. komunálne voľby vyhlasuje predseda Národnej rady SR najneskôr 90 dní pred ich konaním. Kandidátne listiny je možné predkladať najneskôr 55 dní pred voľbami. Kandidovať môžu kandidáti politických strán a hnutí, ale aj nezávislí kandidáti. Nezávislí kandidáti musia predložiť petíciu s predpísaným minimálnym počtom podpisov voličov, ktorý je stanovený

podľa počtu obyvateľov obce. Za poslancov, starostu a primátora budú zvolení kandidáti, ktorí získajú najväčší počet hlasov.

Právo voliť majú voliči, ktorí majú v obci, meste alebo v mestskej časti trvalý pobyt a najneskôr v deň volieb dovŕšili 18 rokov. Voliť môžu aj cudzinci. Musia však mať trvalý pobyt na Slovensku a v čase konania hlasovania musia byť v mieste trvalého bydliska. **Hlasovať na voľbách sa nedá.**

Nezávislí kandidáti

Súčasťou kandidátnej listiny nezávislého kandidáta je petícia, podpísaná voličmi, podporujúcimi jeho kandidatúru. Minimálny počet platných podpisov je zakotvený v Zákone o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Pri obciach do 50 obyvateľov je potrebných minimálne 10 právoplatných podpisov, v obciach od 51 do 100 nezávislý kandidát potrebuje 20, v obciach od 101 do 500 obyvateľov sa minimálny počet právoplatných podpisov zvýšil na 40. Nezávislý kandidát potrebuje minimálne 100 podpisov v obciach od 501 do 2 000 obyvateľov.

Petícia s 200 podpismi je potrebná v obciach s počtom obyvateľov od 2001 do 20 000. V mestách s 20 001 až 100 000 obyvateľmi je potrebných 400 právoplatných podpisov a v mestách nad 100 000 obyvateľov je podmienkou úspešnej registrácie počet podpisov minimálne od 600 voličov.

Slovenská Lupča mala ku dňu 26.06.2014 **3 248 obyvateľov.**

Zdroj: internet, spracovala ED

Zo života SZPB

Dňa 20.6.2014 sa 10 členov našej organizácie zúčastnilo na stretnutí pod názvom Spoznaj svoj región. Tentokrát ho pripravili členovia SZPB v Selciach.

Po príchode na parkovisko pod Šachtičkami sme sa vybrali na chatu „Pápežka“, kde cez SNP pôsobil ruský veliteľ Jegorov so svojou skupinou. Na chate je umiestnená pamätná tabuľa. Po položení kytice a malom občerstvení sme sa vydali na strastiplnú cestu späť. Po búrke bola cesta totiž dosť neschodná, vymletá, ale zvládli sme to, aj keď väčšina členov SZPB sú starší ľudia.

Autobusom sme sa z parkoviska Šachtičiek dovezli do Seliec, kde je pred kostolom umiestnený pamätník padlým vo vojne.

Po kultúrnom programe a dobrom guláši sme

skončili v družnej debате vo Fuggerovom dvore na pivku a nealku. Aj keď sme ráno šomrali, že kto vymyslel túru na Pápežku, domov sme sa rozchádzali s dobrým pocitom.

EP, foto autor

SALÓN ZUZANA

Námestie SNP 57, Slovenská Ľupča

Otváracie hodiny: pondelok – sobota podľa objednávok

Kontakt: 0908 289 318

Kadernícke služby:

dámske, pánske a detské strihanie

Nechtový dizajn

modelovanie gelových nechtov

francúzska manikúra

klasická manikúra

Vizáž:

úprava obočia
farbenie obočia, rias

lepenie trsov

3D mihalnice

večerné líčenie

depilácie

INZERCIA

Prenajmem 2 izbový byt v Slovenskej Ľupči, čiastočne zrekonštruovaný, nezariadený.

Kontakt:

0910 438 327

048/41 91 586

INZERCIA

SLOVENSKÝ ČERVENÝ KRÍŽ
údel'uje

ĎAKOVNÝ LIST

DOBROVOĽNÍKOM MS SČK SLOVENSKÁ ĽUPČA

za obetavú pomoc pri organizovaní zbierky pre obyvateľov Srbskej republiky

MDr. Zuzana Stanová
riaditeľka ÚzS SČK v Banovej Bystrici

MDr. Ján Malčín
predseda ÚzS SČK v Banovej Bystrici

1. Banovej Bystrici, 20. júna 2014

SLOVENSKÝ ČERVENÝ KRÍŽ
údel'uje

ĎAKOVNÝ LIST

OBYVATEĽOM OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA

za obetavú pomoc pri organizovaní zbierky pre obyvateľov Srbskej republiky

MDr. Zuzana Stanová
riaditeľka ÚzS SČK v Banovej Bystrici

MDr. Ján Malčín
predseda ÚzS SČK v Banovej Bystrici

1. Banovej Bystrici, 20. júna 2014

SLOVENSKÝ ČERVENÝ KRÍŽ
údel'uje

ĎAKOVNÝ LIST

PREDSEDNÍČKE MS SČK ELENE RAŠKOVEJ

za obetavú pomoc pri organizovaní zbierky pre obyvateľov Srbskej republiky

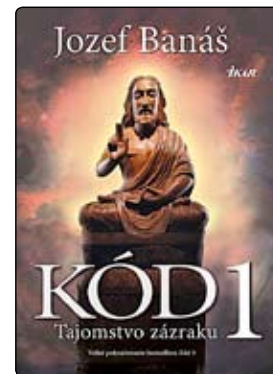
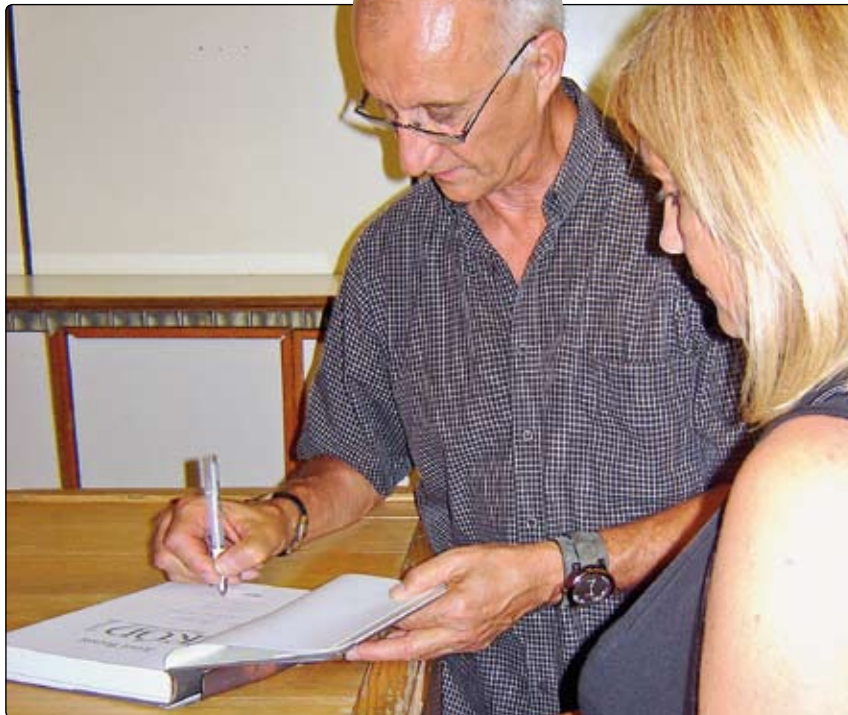
MDr. Zuzana Stanová
riaditeľka ÚzS SČK v Banovej Bystrici

MDr. Ján Malčín
predseda ÚzS SČK v Banovej Bystrici

1. Banovej Bystrici, 20. júna 2014

Jozef Banáš – slovenský spisovateľ, politik, diplomat, topmanažér

Narodil sa 27.9.1948 v Bratislave, kde dodnes žije a tvorí. S manželkou Máriou, ktorá je známa slovenská výtvarníčka, majú dve dcéry Máriu a Adelku. Vyštudoval Ekonomickú univerzitu v Bratislave, odbor zahraničný obchod. Pracoval ako topmanažér v zahraničnom obchode. V rokoch 1983 – 1988 bol tlačovým atašé na Československom veľvyslanectve v Nemeckej demokratickej republike a po nežnej revolúcii (1989) bol v rokoch 1990 – 1992 československým vyslancom v Rakúsku. V parlamentnej diplomacii dosiahol významné úspechy, keď sa stal prvým poslancom v histórii, ktorý bol v jednom funkčnom období vedúcim dvoch stálych delegácií NR SR – pri Parlamentnom zhromaždení Rady Európy a Parlamentnom zhromaždení NATO, kde ho v Benátkach v roku 2004 zvolili ako prvého Slováka v histórii za viceprezidenta. Písal od roku 1978 popri svojich

Doplnením publikácie o vlastné fotografie vnesla autorka do knihy svoj vzťah a lásku k prírode. Občania, ktorí zavítali do priestorov nášho Miestneho kultúrneho strediska, si mohli priamo v kinosále zakúpiť bestsellery pána Banáša Kód 9 a Kód 1 aj s vlastnoručným venovaním autora.

eg, foto autor

zamestnaniach, profesionálne sa písaniu venuje od roku 2006. V roku 2007 napísal prvý bestseller *Idioti v politike*. S manželkou založil vlastné vydavateľ-

stvo *Kelion* a knihu vydal. Do konca roka 2011 sa predalo vyše tridsaťtisíc výtlačkov.

Rok 2007 – bestseller *Idioti v politike*, 2008 – bestseller *Zóna nadšenia*, 2009 – bestseller *Zastavte Dubčeka!*, 2010 – bestseller *Kód 9*, 2011 – bestseller *Sezóna potkanov*.

Knihy *Zóna nadšenia*, *Kód 9* a *Zastavte Dubčeka!* boli preložené do češtiny, poľštiny a nemčiny. *Zóna nadšenia* získala v roku 2008 v čitateľskej ankete *Knižnej revue* titul *Kniha roka* a v roku 2011 sa dostala do finále nemeckej literárnej ceny *Johanna Gottfrieda Seumeho*. Román *Zastavte Dubčeka!* obdržal výročnú cenu *SC PEN* za rok 2009.

V stredu 25.6.2014 sme pána Jozefa Banáša privítali u nás v obci. Prijal pozvanie na krst knihy „Práca v lese nás bavi“ od Márie Demianovej. Autorka tejto milej knihy zaujímavou, a hlavne zábavnou formou opisuje každodenné starosti a radosti práce v lese.

Mária Demjanová – zápis do Pamätnej knihy obce

Z histórie

Materiál bol nájdený pri oprave strechy Domu remesiel, ďakujeme veľmi pekne pani Holkovéj.

Rozhovor s Mgr. Annou Sojákovou

Pani riaditeľka, predstavte nám v krátkosti MŠ. Ako to bolo s MŠ v minulosti?

Naša materská škola poskytuje celodennú výchovu a vzdelávanie deťom vo veku od 2 do 6 rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Je umiestnená v príjemnom prostredí, v učelnej budove, má dva pavilóny s 5 triedami a hospodárskou budovou. Veľký školský dvor poskytuje deťom dostatok priestoru na hry a pohybové vyžitie. Okrem kvalitného edukačného procesu sa snažíme deťom ponúknuť aj nadštandardné športové a pohybové aktivity. Deti v areáli jazdia na poníkoch, organizujeme zimnú a letnú olympiádu, lyžiarsky a plavecký kurz. Každoročne sa zúčastňujeme na športovej olympiáde v Banskej Bystrici na Štiavnickách. Pracujeme podľa vlastného školského vzdelávacieho

tried, jedáleň bola zrušená a strava sa začala denne dovážať do ZŠ. Od 1. septembra 2002 je MŠ Slovenská

Kolko máte tried, podľa čoho sú deti do tried rozdeľované a kolko je detí v jednotlivých triedach?

Pre veľký záujem o MŠ sa v šk. roku 2011/2012 otvorila piata trieda, ktorá je v prevádzke aj v súčasnosti. V aktuálnom šk. roku bolo zapísaných 98 detí, do tried sú rozdeľované podľa veku a v jednotlivých triedach je približne 20 detí. Máme triedy homogénne, čiže s deťmi rovnakého veku (predškolská, najmladšia). V poslednom čase sa nám viac osvedčili triedy zmiešané, čiže heterogénne, kde sú deti rozdielneho veku.

Podľa čoho ste vybrali pomenovanie tried? Aký význam má pomenovanie pre deti tej-ktorej triedy?

Názvy vyberáme napr. podľa zvieratiek, ktoré sú deťom blízke a ľahko si ich zapamätajú a deti tak lepšie vedia, do ktorej triedy patria. Pomenovanie tried využívame pri spoločných športových a kultúrnych akciách, učia sa pesničky a básničky o svojom zvieratku, poznávajú jeho vlastnosti... Názov triedy si škôlkari ponechávajú, až kým neodídu do ZŠ. V tomto šk. roku sme mali triedy: LIENOČKY, ZAJÁČIKY, VČELIČKY, MRAVČEKOVIA, SRDIEČKA. Keďže nám celá trieda SRDIEČOK odchádza do ZŠ, pani učiteľky už rozmyšľajú nad novým názvom najmenšej triedy pre škôlkarov, ktorí po prvýkrát nastúpia do MŠ v septembri.

Akým aktivitám sa deti hlavne v predškolskej triede venujú?

V predškolskej triede sa

deti venujú hlavne aktivitám, ktoré ich pripravujú na bezproblémový vstup do ZŠ po všetkých stránkach osobnostného rozvoja. Predškôlci sa viac venujú grafomotorike, ktorá je prípravou na písanie v ZŠ, rozoznávajú prvé a posledné hlásky, slabiku slova, poznávajú aj doplnkové farby, precvičujú si matematické zručnosti, poznávajú rovinu a priestorové geometrické tvary, narábajú s číslami do 10, učia sa prerozprávať vypočutý príbeh, spievať piesne, recitovať básne a vystupovať pred ostatnými deťmi (verejnou), učia

sa dostatočne dlho sústreďovať na prácu, kooperovať so spolužiakmi, učiteľom a podobne. Snažíme sa predškôlakov pripraviť do ZŠ tak, aby dosiahli školskú spôsobilosť, boli spokojní aj v školskej lavici a zvládali nároky, súvisiace so školskou dochádzkou.

Kolko pedagogických pracovníkov máte a aký veľký je kolektív MŠ?

V našej MŠ je 10 kvalifikovaných pedagogických pracovníkov a celý kolektív aj s nepedagogickými zamestnancami tvorí 17 ľudí.

Prečo ste si vybrali toto krásne, no náročné povolanie?

V živote dieťaťa má materská škola dôležitý význam. Je taký istý ako význam základov stavby domu. Je miestom, kde dieťaťu môžeme pomôcť odhaliť, začať využívať a zdokonaľovať jeho rôznorodé možnosti a schopnosti. Aj preto som

programu s názvom „Ako sa meníme“, v ktorom sú rozpracované ciele predprimárneho vzdelávania, zamerané na celostný rozvoj osobnosti detí.

Prevádzka v MŠ sa začala 1. decembra 1989. Budova bola postavená za pomoci rodičov v akcii „Z“, pôvodne určená pre 4 triedy. V šk. roku 1994/1995 bola prevádzka zredukovaná na 3 triedy z dôvodu zníženia počtu detí. Prázdna trieda sa prebudovala na jedáleň a slúžila stravníkom zo ZŠ. V ďalšom šk. roku bol počet detí dostatočný na prevádzku všetkých štyroch

Lupča rozpočtovou organizáciou s právnou subjektivitou, ktorej zriaďovateľom je obec Slovenská Lupča.

deti venujú hlavne aktivitám, ktoré ich pripravujú na bezproblémový vstup do ZŠ po všetkých stránkach osobnostného rozvoja. Predškôlci sa viac venujú grafomotorike, ktorá je prípravou na písanie v ZŠ, rozoznávajú prvé a posledné hlásky, slabiku slova, poznávajú aj doplnkové farby, precvičujú si matematické zručnosti, poznávajú rovinu a priestorové geometrické tvary, narábajú s číslami do 10, učia sa prerozprávať vypočutý príbeh, spievať piesne, recitovať básne a vystupovať pred ostatnými deťmi (verejnou), učia

si toto krásne povolanie vybrala. V mojej práci sa snažím o to, aby čas, ktorý deti prežijú v škôlke, znamenal pre ne úspešný štart do ich ďalšieho života.

Za rozhovor ďakuje eg / foto as

V čase od **1. do 31. augusta 2014 bude MŠ zatvorená** z hygienických dôvodov a z dôvodu čerpania dovoleniek zamestnancov.
Nástup do MŠ v novom školskom roku 2014/2015 je v utorok 2. septembra 2014.

Pohľad zúčastnených členov DFS

DFS Dratvárik v Bulharsku

Nedeľa 15.6.2014 4:30! Asi každý účastník zájazdu ešte splašene pobehoval po dome a zháňal posledné veci. O pol hodinu sme už však všetci sedeli v autobuse, ktorý smeroval priamo do bulharského mesta Primorsko, kde sa konal medzinárodný festival. Po dlhšej a náročnej ceste sme konečne dorazili do cieľa. Hotel bol veľmi pekný a po ubytovaní sme hneď vyskúšali našu neskôr najobľúbenejšiu časť – bazén. Na festivale sme ukázali naše schopnosti a zručnosti v tan-

o 19:37 nás už vítali naši rodičia na Námestí SNP v Slovenskej Lupči.

Lucka Zajacová

Zažili sme jeden úžasný zájazd. Užili sme si všetko, čo k zájazdu v Bulharsku patrí: slnko, more, piesok, vystúpenia, diskotéky, ale aj veľa zábavy. Chodím do súboru pomaly päť rokov, ale takýto zájazd som nezažila. Takže veľké ďakujem patrí našim vedúcim, že vôbec takýto zájazd zobrali do úvahy a zrealizovali nám ho. Som veľmi rada, že som na zájazd mohla ísť, získať plno super zážitkov a spoznať veľa skvelých ľudí.

Lenka Dobošová

V uplynulých dňoch sme boli na zájazde v Bulharsku s našim súborom. Cieľ nášho zájazdu bol „International Youth Folklore Festival Primorsko“. Boli tam súbory z Litvy, Kazachstanu Ruska a Bulharska. Veľmi sa nám páčilo pri mori. Boli sme aj na lodi. Voda v mori bola svieža, ale nám to nevaňilo, ani keď v nej plávali medúzy.

coch, ktoré sme si pripravili. Vo voľnom čase sme navštívili aj polostrov Nesebar, plavili sme sa na plachtenci a poriadne sme sa vykúpali v mori. Našli sme si veľa nových priateľov aj z iných krajín, pretože sme sa tam stretli s folkloristami z Ruska, Litvy, Kazachstanu a Bulharska. Posledný deň bol asi najťažší, lebo ako to už býva, nikomu sa nechcelo odísť! Po večernom sprievode a po poslednom vystúpení sme vyrazili na spiatočnú cestu. V pondelok 23.6.2014

► Každý večer sme vystupovali alebo bola škola tanca. Naučili sme sa tanec z Litvy. Mali sme melónovú diétu. Najviac sa mi páčil súbor z Ruska.

Lujza Dobošová

Záver školského roka ako sa patrí

Aj tak by sme mohli nazvať účasť Detského folklórneho súboru Dratvárik zo Slovenskej Lupče na Medzinárodnom festivale detských folklórnych súborov, ktorý sa konal v meste Primorsko na východe Bulharska, pri samom pobreží Čierneho mora. Festival prebiehal v predposledný júnový týždeň, konkrétne od 16. do 22. júna, a tak mali všetci členovia, reprezentujúci súbor, o jednu povinnosť navyše: úspešne, no najmä predčasne ukončiť školský rok tak, aby mohli bez starostí a s úsmevom na tvári vycestovať ako jeden veľký kolektív do krajiny, ktorú súbor vo svojej existencii ešte nenavštívil. Cesta bola náročná, autobus bol pristavený pred MKS v Slovenskej Lupči o piatej ráno a po naložení batožiny a krojov nemohla chýbať rozlúčka s rodičmi. Niet sa čomu veľmi čudovať, veď tretina členov súboru išla na zájazd do zahraničia po prvýkrát. Očakávaná boli obrovské, chcelo to len prekonať tú dlhú výše dvadsaťhodinovú cestu, ktorá bola pred nami. Nakoniec sa ukázalo, že to bolo tvrdým orieškom nielen pre deti, ktoré už nejaký ten zájazd

so súborom zažili, ale i pre samotných vedúcich. Každopádne sme sa približne o druhej hodine poobede dostali do Belehradu, kde nás čakala povinná nútená deväťhodinová pauza vodičov autobusu. Po prehliadke mesta, zmrzline a návšteve dominanty, pevnosti Kalemegdan, sme išli pozrieť aj do belehradskej ZOO, kde sa teda bolo naozaj na čo pozeráť. Z Belehradu sme odchádzali večer a boli sme úprimne radi, že pokračujeme v našej ceste v noci, pretože únava na seba ne nechala dlho čakať a všetci sme pospali. Ráno sme sa prebúdzali s vedomím, že prechádzame cez Sofiu, hlavné mesto Bulharska, a do cieľa našej cesty zostávalo niečo vyše štyristo kilometrov. Ako sa hovorí, trpezlivosť ruže prináša, aj my sme sa dočkali a v dialke sme videli more, podotýkam, že pre niektorých členov súboru to bolo vôbec po prvýkrát v živote. Viete si asi predstaviť tie reakcie v autobuse. Nespútaná detská radosť, úsmev z tváří neschádzal. Do cieľa našej cesty sme dorazili okolo druhej hodiny poobede, ubytovanie bolo v hoteli aj s bazénom. Hneď prvý deň

nás večer čakal sprievod mestom, otvárací ceremoniál, vystúpenie na námestí v útulnom amfiteátri a spoločný večer s ďalšími účastníkmi festivalu. Bolo zaužívaným pravidlom, že každý večer sa prezentovali krajiny svojou tradičnou kultúrou, a tak sme počas konania festivalu zažili bulharský, ruský, lotyšský, kazašský a, samozrejme, aj slovenský večer. Súčasťou takéhoto večera bolo predstavenie našich tancov, zvykov, jedál a pitia. V tomto nám pomohla aj majiteľka slovenskej reštaurácie v Primorsku. Večerné diskotéky pre deti boli ideálnou možnosťou pre vytváranie nových priateľstiev a kontaktov. A nebolo ich málo. Opísať všetky príhody a zážitky, ktoré sme spolu prežili, by ani nebolo reálne. To viete, keď je dobrá partia ľudí... A, samozrejme, musíme si nechať aj nejaké tajomstvá pre seba, aby bolo na čo spomínať. Čo však môžeme, je priblížiť vám v skratke taký festivalový deň. Keďže sme sa nachádzali v primorskom letovisku, nevynechali sme ani kúpanie sa v mori, ku ktorému sme sa dostali niekoľkokrát. Vystriedali sme

aj pláže, aby sme nechodili stále na tie isté. Jedno doobedie sme mali zorganizovanú súťaž v stavaní sôch z piesku na pláži. Ďalšie dopoludnie sme mali organizátormi pripravenú súťaž miss a minimiss festivalu, kde sa prezentovali deti tancom, spevom a hrou na hudobných nástrojoch. Naše farby prezentovali svojimi krojmi Táňa Soláriková a Lenka Dobošová. Ak sme predpoludnie mali voľno, tak sme v závislosti od počasia prispôbovali kúpanie v mori alebo v hotelovom bazéne, ktorý nám svojimi rozmermi bohato stačil. Ak nebolo večerné vystúpenie, poobedie sme trávilí návštevou mesta a nákupmi, a keď bolo priaznivé počasie, užívali sme si opäť vodu či už slanú morskú, alebo sladkú v bazéne. Trošku nás trápilo počasie, lebo z celého pobytu nám päť dní pršalo, a to nám krížilo plány s kúpaním a poznávaním. Pred každým vystúpením, ktorých bolo päť, bola zhrávka programu, dočistenie programových čísel v hotelovej hale s hudbou. Týmto sme dosiahli vynikajúcu kvalitu večerných vystúpení. Zvedaví sme boli aj na

neďaleké mesto Nesebar, ktoré je zapísané v zozname Unesco, a tak sme jedno poobedie využili na jeho návštevu (v daždi). Byť pri mori a neplaviť sa na lodi? No to by bol hriech! Tak sme využili možnosť a absolvovali sme plavbu na plachtenci. Zážitok na celý život. Večerný program pozostával z vystúpenia na spomínanom amfiteátri. Dĺžka vystúpenia bola vždy prispôbená požiadavkám organizátorov. Publikum pozostávalo z dovolenkujúcich cudzincov i miestnych obyvateľov, a tak ste mohli pokojne stretnúť Slovákov, Čechov, Rusov, Srbov, Nemcov, ale i miestnych Bulharov. Veľmi príjemné bolo stretať našincov, ktorí sa k nám hrdo hlásili.

Spomienky sú nezabudnuteľné a deti v duchu lepšie raz vidieť ako stokrát počuť si vychutnávali všetku krásu navôkol. Zažili sme aj plač radosti nad krásnym vystúpením.

Ďakujeme obci Slovenská Lupča, rodičom a ostatným dobrým ľuďom, ktorí nám pomohli finančne aj materiálne, aby sme mohli reprezentovať Slovensko a našu obec vo svete.

Vedenie DFS Dratvárik

Rodičia podliehali nadšeniu detí

**DFS Dratvárik
v Lopušinách**

Malí aj veľkí, drobčkovia i tí urastenejší, mamky, tatkovia, uovia aj tety – jednoducho takto vyzeralo jedno sobotňajšie ráno Dratvárikovcov, ktorí sa všetci stretli v Driekyni v Slovenskej Lupči na obecnej chate v Lopušinách.

Súbor, ktorý nepretržite funguje už 28 rokov, má v súčasnosti 88 detí a 6 hudobníkov. A keď sa táto masa spojila v jeden veselý „organizmus“ spolu s rodičmi, o zábavu bolo rozhodne postarané. Drobizg ryžoval „zlatinky“ v potoku, iní „lúskali“ tajomstvo herbárov a rastliniek v nich, ďalší neodolali vzduchovke a strieľali do sklápacích terčov a časť zabávajúcich sa detí bola účastníkmi „školy tanca“. Kreativita sršala na všetky strany a rodičia, ktorí postupne podliehali prirodzenému nadšeniu svojich ratoleští, dobrovoľne organizovali drobné výpravy do lesa nielen za drevom, ale aj za pravým geologickým prieskumom – napríklad objavenej ozajstnej kostry. Dokonca v sobotu nechýbal ani mikroskop, ktorým deti

sledovali chrobáky, ba ani riadna chlpská disciplína, „hondrľali“ ich po lesných cestách v okolí. Deti boli tak

pri ktorej deti klincami vytĺkali do drevenej dosky názov Dratvárik. Vrava utíchala iba vtedy, keď sa už nedalo odolať voni guľášu, či „špekáčikov“, ktoré pripravovala partia dospelákov.

O to viac výskania bolo počas adrenalínovej časti sobotňajšieho popoludnia, keď sa o program postarali aj členovia JEEP WRANGLER klubu Slovakia zo Slovenskej Lupče. Do svojich štvorkolesových tátošov postupne nakladali zvedavé deti i dospelých a ako niektorí tvrdia

všetechne milé, že by boli trasu točili aj niekoľkokrát.

Nuž, ako podotkol jeden z nás, ďalšia etapa našich malých zverencov bude aj o spájaní. V dnešnej dobe je totiž už veľkou vzácnosťou, kedy sa tak naozaj celá rodina, či priatelia na chvíľu zídu a zdieľajú rovnakú myšlienku, alebo len tak obyčajné nadšenie.

Vnášať do sveta viac ľudskosti

Aj to je dôvod, prečo sme sa v Dratváriku rozhodli položiť si na plecía ešte o čosi viac. Fungovanie súboru nebude venované iba folklóru, či príprave na vystúpenia a prezentácie

toho, čo sa deti naučili. Bude venované aj rodine

a priateľom. Prostredníctvom takýchto spoločných stretnutí chceme do detského i toho súčasnosťou otupeného „dospeláckeho“ sveta vniesť nielen viac ľudskosti, vnímavosti a citlivosti, ale predovšetkým chceme dopriať ten prvý zážitok pochopenia všetkým tým, ktorým folklór, tradície a odkaz starých otcov a materí vstúpil do srdca hrdosť na to kto sú, kým sú a kde žijú.

Vedenie DFS Dratvárik
Foto archív DFS Dratvárik

V mesiaci jún Dratvárik absolvoval:

- 1. júna: Festival **Zdola ponického mlyna** (Poniky)
- 7. júna: Vystúpenie na **Turícnom jarmoku** (Slovenská Lupča)
- 16.-23. júna: Vystúpenie na **Medzinárodnom folklórnom festivale v Primorsku** (Bulharsko)
- 28.-29. júna: Vystúpenie na **Medzinárodnom detskom folklórnom festivale v Hriňovej „Deti pod Poľanou“** (Hriňová)

Fujara – „kráľovná medzi ľudovými nástrojmi“

Fujara je slovenský ľudový drevený dychový nástroj. Je obdobou gotickej basovej trojdierkovej píšťaly, ktorá bola veľmi známa a hojne rozšírená v Európe v 12. – 13. storočí.

Podľa slovenských odborníkov miesto vzniku pre slovenskú fujaru spadá do oblasti severne od Banskej Bystrice do okolia Slovenskej Lupče. Usudzuje sa, že trojdierková basová píšťala sa dostala na toto územie v období tureckých vojen, keď pri Slovenskej Lupči bol pluk žoldnierov zo západnej Európy.

Fujaru používali pastieri

na holiach pri pasení oviec a tiež pri rozličných slávnostných a smutných príležitostiach.

Kroj, valaška, fujara – to sú tie najzákladnejšie symboly slovenského folklóru. Fujara je hranová píšťala, zvyčajne zhotovená z bazy. Najčastejšie je dlhá 150 až 180 cm s priemerom 3,3 až 5 cm. Vlastnú píšťalu doplnia pomocný vzduchovod, obvykle vyše polmetrový, ktorý privádza vzduch na hranu v hlave fujary. Tri hmatové otvory sa nachádzajú v spodnej polovici fujary. Tá je bohato ornamentál-

ne, niekedy i figurálne zdobená. Buď je vyrezávaná, vybíjaná mosadznými páskami, alebo vypalovaná kyselinou. Fujara je nástrojom pastierov a práve pastierske a zbojnícke piesne tvoria repertoár folklórnych súborov. Jej melodický zvuk použili vo svojej hudobnej tvorbe i slovenskí hudobní skladatelia (Svetozár Stračina a ďalší). Fujaru a fujarovú hudbu zaradila organizácia UNESCO roku 2008 do zoznamu svetového ústneho a nemotného kultúrneho dedičstva ľudstva.

Spracovala eg
foto: internet

Povešť o obrích drienkach

Kedysi dávno poniže Lupče veľikánske lúky ľadom ležali a na nich ani jedného stromu nebolo, len všakovakými kríkmi, kruhmi zarastali. I ako bolo, ako nebolo, raz sa tohto nevyužívaného plácu lupčianskemu bačovi Krumovi ulútoštilo, a tak si ho od mestečka do árendy zobral. Tu salaš dá postaviť a na veľikánskych lúkach bude spolu s valachmi ovečky lupčianskych gazdov pásť. A tak sa aj stalo. Na jar, keď ešte ani posledný sneh nestačil skapať, netrpezlivý Krum sa do roboty pustil. Najskôr vychýrených lupčianskych tesárov prizval, aby zrubovú kolibku a vypletaný košiar postavili, a tí ani na psích pomocníkov, zavracáčov nezabudli, a aj im prístrešky zhlobili. Potom si Krum z lupčianskych mládencov rúčich valachov vybral a spolu s nimi na nové pastviny ovečky došikoval.

Len čo sa bača a valasi na nový salaš nasťahovali, zaraz zistili, kde – ako sa hovorí – majstri tesári diery nechali, keď prepotrebnú latríčku postaviť zabudli. Nuž a tak, keď ich potlačilo, k neďalekému drienčím novému kruhu odľahčiť sa chodili a výdatne ho hnojili. No a výsledok toho hnojenia nenechal na seba dlho čakať. Drieň pučať začal, ako z vody rástol, až ho celučický celý nádherné kvety obsypali a po odkvitnutí sa malé plody, drienky na ňom objavili. A tie drienky, ako rástli, najprv zelené, potom žlté boli, postupne rumenieť začali, a keď verte-neverte, do veľkosti sliviek – bystričiek dorástli, bordovú farbu nabrali. No a keď ich prvý jesenný mrázik pošibal, sladšie ako najfajnejší medik boli.

Keď drienky dozreli, začal bača Krum dumať, ako by bohatú úrodu zužitkovať mohol. I stalo sa, že po tom dumaní do Lupče zašiel

a od debnárskeho cechmajstra Čellára tucet veľkých sudov kúpil. No a do tých sudov drienky postriasal, ovocný kvas založil, a keď po Mitrovi už ovečky u svojich gazdov zimovali, ten kvas na povoz naložil a do lupčianskej pálenice u Žabkov zaviezol.

Lupčianska pálenica u Žabkov na dolnom konci mestečka pri potoku Lupčica stála a pre potivé pálenie trúnku široko-ďaleko dobrú povest mala. A keďže veľký kotol nie páleník, ale šikovná, zhovorčivá a vždy veselá páleníčka Žabková obsluhovala, aj to bol dôvod, že len do lupčianskej pálenice to gazdov až z veľkej diaľky ťahalo. Hneď ako bača Krum ovocný kvas doviedol a z povozu ho poskladal, páleníčka Žabková do jedného zo sudov nazrela, a keď v ňom niekoľko kusov nepopučeného ovocia uvidela, nad čudesnou sortou sliviek len hlávkou

krútila. A keď jej bača povedal, že to nie slivky, ale drienky sú, len sa usmiala a šibalsky mu po čele potukala. Ale keď sa pri pálení kvasu fajná vôňa drienkovic navokol šírila, bačova pravda na svetlo sveta vyšla a Žabková tou hlávkou ešte viac uznanlivo kyvkala. A kyvkala čoraz viac a viac, lebo z kotla drienkovic len tiekla a tiekla, až jej napokon pol tucta veľkých demižónov bolo.

Keď sa pri salaši každým rokom viac a viac obrích drienok urodilo a Krum pomaly nestačil ďalšie a ďalšie sudy kupovať, rozhodol sa bačovské remeslo najšikovnejšiemu valachovi zanechať a on sám začal s drienkovicou kšeftovať. Na lupčianskom námestí poniže plácu, čo sa Rajčuľou nazýval, krčmu postavil a tam tú drienkovicu predával. No a to pre ostatné lupčianske krčmy jój a júj bolo, lebo zatiaľ, čo v nich od prázdnoty aj

bzukot muchy počuť si mohol, v Krumovej krčme to ako v úli vrelo, až jej od nátresku švíky v kútoch dodriapať išlo. A tak to deň čo deň, týždeň čo týždeň, mesiac čo mesiac a rok čo rok išlo, až napokon všetky lupčianske krčmy skrachovali a len jedna jedinka Krumova krčma zostala.

Veľa, veľa trúnku pálenicou u Žabkov pretieklo od čias, čo pri salaši poniže Lupče obrie drienky rástli a na príhodu sa už dávno zabudlo. Všetko tu napísané je však pravda pravdúca, lebo krčma, kde bača Krum s drienkovicou kšefty robil, ešte aj dnes na svojom mieste stojí a nijako inak ako Krčma u Krumov sa nazýva. No a samotné miesto, kde na bačom a valachmi príhnojovanom drieni obrovské plody rástli? To sa, pravdaže, od tých čias, prepytujem, Zastraný kruh volá a veru naveky sa tak volať aj bude.

Ján Balkovic

Významné pamätné a chránené územia

V každej krajine sa prírodné dominanty spájajú s históriou prítomnosti človeka v prírodnom prostredí. Preto sú mnohé miesta významné z hľadiska poznania prírodných hodnôt.

Národný park Nízke Tatry

Je nepochybne najväčšie chránené územie, zasahujúce do katastra Slovenskej Lupče. Zaberá celú severnú časť až po Hron a plní funkciu ochranného pásma. Za chránené územie bol NAPANT vládou SSR vyhlásený v roku 1978.

Príboj

Táto národná prírodná rezervácia bola vyhlásená bývalým Ministerstvom orby v Budapešti v roku 1895 ako prvé chránené územie na Slovensku. Je ukážkou zachovalého a prirodzeného lesa s prímiesou duba cerového, hrabu a ďalších teplomilných druhov rastlín. Na úpätí Príboja bola aj menšia medenorudná „baňa“, datovaná do roku 1725.

Tis obyčajný v bukovom poraste

Plavno

Dolina a zároveň národná prírodná rezervácia leží už mimo katastra Slovenskej Lupče, ale prírodne je spojená s pomermi našej oblasti. Na svahoch Maje-

rovho hrbu v zmiešaných porastoch je rozsiahly výskyt tisu obyčajného.

Tebešovo

Je na hranici s Ponikami. Je zaujímavé veľkou bielou

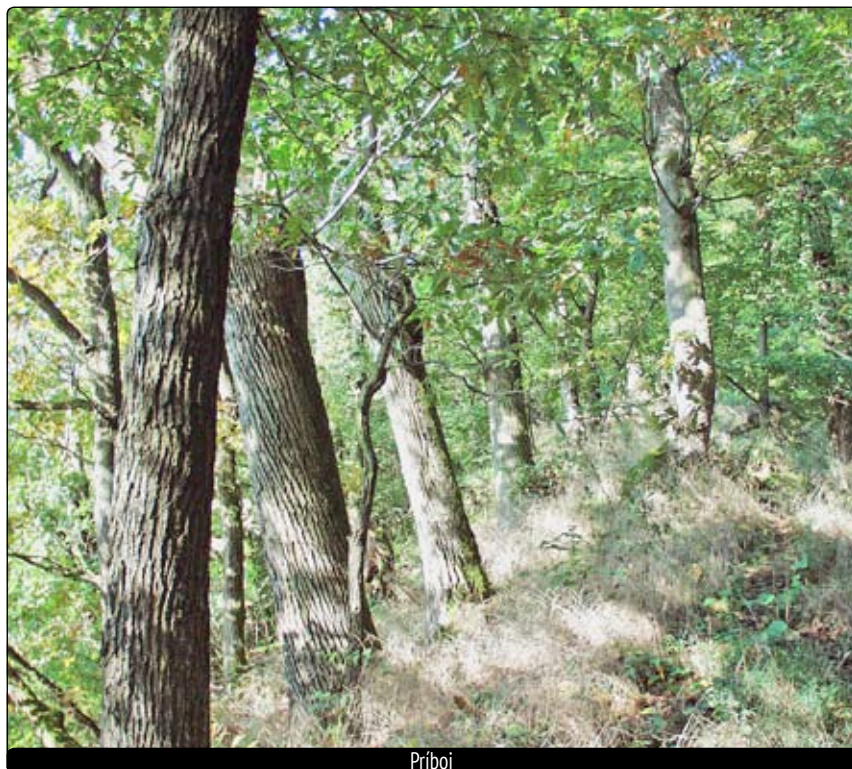
skalou, spod ktorej vyteká malý potok bielej farby – potok Plavno.

Jasenovo

Na ľavej strane Hrona, na hranici ponického a lup-

bietovčania s Turkami. Lokalita je prístupná dvoma trasami, ktoré vychádzajú spod Driekynskej skaly na začiatku doliny Driekyňa:

1. trasa: Driekyňa – pod Šupin – Lazy – Plavno – Tmárová – Tebešovo

Príboj

Plavno

čianskeho chotára, sú hory a lúka Jasenovo. V tejto oblasti je asi 40 hrobov, ktoré sa dajú rozpoznať už len veľmi ťažko. V tejto lokalite bojovali niekoľko dní Lu-

2. trasa: Driekyňa – Husárovo – Kačka – Huljakovo – Zagiarov vrch

(Pokračovanie nabudúce)

Spracovala: Eva Horská

Foto: internet

Okienko Zelenej školy

V mesiaci jún sa naša škola pripojila k environmentálno-charitatívnej aktivite Taška pre Zem, ktorej cieľom bolo poukázať na neslávne popredné miesto Slovenska v spotrebe „igel-

tiiek“ **na jedného obyvateľa – Slovensko 466 / Dánsko 4 kusy za rok.** Mnoho šikovných mamičiek, starých mám, teta a aj žiakov sa pustili do vytvárania umeleckých diel, ktoré neraz museli dokončovať aj po nociach. Zhotovené tašky sme ponúkli na **Slávnostnom vyhodnotení úspešných žiakov školy dňa 24.6.2014**, kde mali predavači Julko, Peťka a Evička ponúkať nádherné tašky, taštičky, pleciaky, kabelky z textilu alebo papiera. Ich predajná cena možno dostatočne nezahŕňala vynaloženú prácu zhotoviteľa,

ale prvoradým cieľom celej aktivity bola osveta a snaha znížiť spotrebu igelitových tašiek na Slovensku. S radosťou a vďakou sme privítali pri kúpe tašky akúkoľvek čiastku navyše. Kolégium Zelenej školy vyhodnotilo najkrajšie tašky, ktoré boli aj ocenené. Finančné prostriedky, získané konkrétne z predaja tašiek, venujeme na výsadbu zelene v areáli školy a vybudovanie ekoučebne.

Všetkým, ktorí sa do celej aktivity zapojili, ďakujeme.

Mgr. Dana Haviarová,

Mgr. Aneta Riečanová

a Kolégium zelenej školy

Envirofilm 2014

V utorok 20. mája sme sa zúčastnili na Envirofilme, festivale filmov s environmentálnou tematikou. Bolo to v kinosále Múzea SNP.

Keď sme sa už usadili, na úvod bol menší príhovor režisérov filmu.

Prvý film bol o vode, o tom, že jej je málo, že je dosť znečistená a veľmi potrebná.

Po skončení filmu sme mali možnosť pýtať sa na

kajúcu sa medveďov, vlkov a rysov.

Tretí film bol o tom, že na Muránskej planine sa chovajú kone a stretávajú sa tam chovatelia z rôznych krajín.

Po skončení filmu sme sa zúčastnili na rôznych hrách a aktivitách v areáli múzea.

Boli tam 4 rôzne stánky s aktivitami – práca s papierom, pexeso, hádanky a tajničky s environmentálnou tematikou. Bol to zaujímavý deň.

Patrik Hlinka, 7.A

niektoré veci režiséra filmu.

Druhý film bol o divočine, o tom, koľko málo je v susedných Čechách medveďov, vlkov a rysov a že kedysi ich pokladali za nepriateľov, tak ich strieľali.

Po filme nám k jeho obsahu povedal pár slov režisér a spýtal sa nás, aký máme názor na problematiku, tý-

Boli sme vo Viedni

Jazyková exkurzia Viedeň a návšteva školy v rakúskej partnerskej obci Neuhoften.

21. a 22. mája navštívili niektorí naši žiaci 2. stupňa spolu s pánom riaditeľom René Kováčikom, pani učiteľkami Renátou Maloveskou, Evou Lakomčíkovou a pánom učiteľom Michalom Bacikom Viedeň a prijali pozvanie do družobnej obce Neuhoften v Rakúsku.

Pri prehliadke Viedne sme si prezreli Zámok Schönbrunn spolu so záhradou, Dóm sv. Štefana, parlament a poprechádzali sme sa uličkami hlavného mesta. Ochutnali sme aj rakúsku „Eis“.

Po slnečnej prechádzke sme v neskorších popoludňajších hodinách pricestovali do Neuhoftenu, nášho družobného mestečka, kde nás privítal starosta obce Gottfried Eidler. Potom, ako sme sa ubytovali v ho-

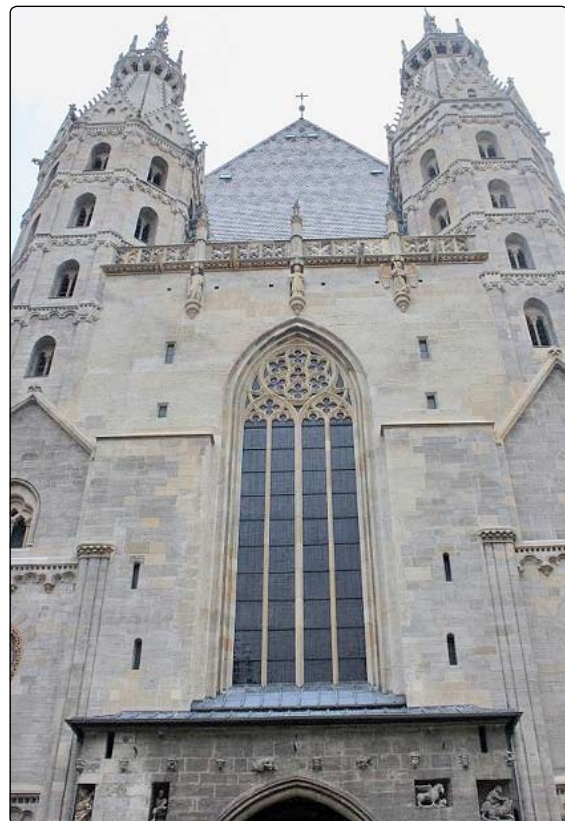
teli, si išli niektorí žiaci hneď zahrať futbal s miestnymi žiakmi. Iní sa rozhodli prehliadnúť si Neuhoften v sprievode starostu. Večeru sme si dopriali v záhrade, v ktorej môžu piknikovať aj miestni občania.

Na druhý deň ráno nás v miestnej škole privítala pani riaditeľka Ilse Horn spolu s ostatnými kolegami a žiakmi školy, ktorí pre nás pripravili krátky uvítací program vo forme piesní, a potom si žiaci vo vzájomných rozhovoroch precvičili svoje jazykové zručnosti.

Po prehliadke výstavy „Objavte Ostarrichi – Rakúsko“ s aktuálnou expozíciou „Vojna a mier – dlhá cesta Európy“ sme sa vydali na 444 km dlhú cestu domov.

Rakúska školská rada prijala naše pozvanie, aby budúcou návštevou u nás prehlbila naše priateľské vzťahy.

Mgr. M. Bacik, vedúci PK CJ

Exkurzia – ORAVA

Dňa 28.5.2014 sme sa my ôsmaci zúčastnili na exkurzii na Orave. Odchádzali sme ráno o pol ôsmej autobusom. Cesta trvala dve hodiny. Začali sme prehliadkou Oravského zámku. Mali sme možnosť vidieť rôzne komnaty, chodby a nádvorja. Spreádzali nás dvaja mladí a milí ľudia, vďaka nim sme sa veľa dozvedeli. Ďalšia zastávka našej exkurzie bola Oravská priehrada. Sprievodca nám o nej najprv porozprával a potom sme sa vybrali preskúmať útroby priehradného múru do hĺbky. Kvôli bezpečnosti sme museli mať na hlave žlté prilby, vďaka ktorým sme vyzerali ako hríby. Táto prehliadka bola zaujímavá tým, že sme sa „brodili“ cez rôzne šachty. Po prehliadke sme sa pobrali naspäť do autobusu, pokračovali sme do skanzenu v Zuberici. Tam sme mali možnosť vyskúšať si rôzne reme-

selné aktivity, týkajúce sa spôsobu života v minulosti na Orave, ako je napríklad vyrezávanie do dreva, tvarovanie z hliny, vyrábanie umeleckých predmetov

z drôtu a pod. Bolo to veľmi zaujímavé. Popri aktivitách sme zbierali body v podobe pečiatok, za ktoré sme dostali odmeny. Cestou domov sme mali pol hodiny

rozchod v Dolnom Kubíne. Na tento bod exkurzie sme sa všetci tešili asi najviac. Po krátkom pobyte v meste sme sa vybrali domov. Bol to veľmi náročný a na-

máhavý deň, ale napriek všetkému sme zažili veľa zábavy, zážitkov, ale najhlavnejšie je to, že sme sa niečo naučili.

Barbora Badányová, 8. A

Vydrovo a Čiernohronská železnica

Vo štvrtok piateho júna sme boli na exkurzii, spojnej s výletom vo Vydrove a v Čiernom Balogu. O ôsmej hodine sme vyrazili na polhodinovú cestu. Veľmi sme sa tešili.

Keď sme dorazili na určené miesto, všetci sme obdivovali vlak, ktorý bol odstavený na jednej z kolají. My sme však išli do Vydrova vlakom, ktorý bol za ním. Bol veľký, zelenej farby, okná bez skiel, dosť vysoký, vyleštený. A rušeň, ktorý ho tlačil, bol veľmi veľký a hlučný. Tú hlučnú cestu do Vydrova sme vydržali a oplátilo sa. Bolo to tam pekne, všetko zelené, vysoké stromy, bolo počuť spev vtákov. Oproti sme videli sochu drevorubáča z dreva, ktorý liezol na strom. Pred odchodom na poznávací chodník sme dostali mapu a malú knižku, v ktorej boli úlohy, ktoré

sme mali vyriešiť počas exkurzie. Vybrali sme sa teda po náučnom chodníku, ktorý viedol do lesa. Prvé, čo sme uvideli, boli tabuľky s vlajkami štátov Európskej únie. Pod nimi bolo napísané, koľko percent lesov je v danom štáte. Drevený chodník nás zaviedol do zá-

račného lesa. Po ceste sme sa zastavili pri diviakoch, ktoré ako všetky smrdeli, a hádzali sme im jablká, ktoré im chutili. Nechcelo sa nám od nich odísť, ale museli sme, aby sme stihli ďalšie tri aktivity, ktoré boli spojené s prírodou. Prvá aktivita bola spozná-

vanie zvieratiek. Týmito zvieratkami boli napríklad srnec, zajac alebo medveď. V druhej aktivite sme sa hrali na holánikov. Holániky sú vtáky, ktoré sú bez peria, ale môžu byť pekne. Treťou, poslednou aktivitou bolo triedenie všelijakých vecí, ktoré vytvoril

alebo nevytvoril človek. Museli sme sa ponáhľať, aby nám neušiel vlak a aby sme mali čas ešte zísť do bufetu. Skoro všetci si kúpili zmrzlinu a všelijaké sladkosti. Začalo poprchať, a keď na nás učitelia zakričali, že vlak už prišiel, všetci sme sa rozbehli do prístaveného vagona. Na štastie mal strechu, tak sme až tak nezmokli. Keď sme už boli v Čiernom Balogu, pred odchodom do Slovenskej Lupče sme mali prestávku na najedenie sa. Ale skoro nikto nejedol, iba sme sa všetci hrali.

Cestou v autobuse sme sa ako vždy rozprávali. Nakoniec prišiel náš sladký domov. Po príchode do Slovenskej Lupče na prekvapenie nepršalo, ale svietilo slnko a bolo veľmi teplo. Viem určite, že sa nám to všetkým veľmi páčilo a radi by sme tam išli ešte raz.

Jakub Šimúth, 5.B

Exkurzia na skládke v Šalkovej

Kolégium Zelenej školy a naši siedmáci v rámci environmentálnej výchovy sa dňa 27.5.2014 zúčastnili na exkurzii na skládke odpadu v Šalkovej. Dozvedeli sme sa tam veľa nových a zaujímavých informácií, o ktoré by sme sa radi podelili.

Skládka je situovaná cca 5 km východným smerom od centra Banskej Bystrice. Lokalita leží v oblasti mimo obytných sídiel v nadmorskej výške okolo 450 – 510 m n. m.

Skládka je tu prevádzkovaná od 90. rokov minulého storočia, keď bola vybudovaná a do prevádzky uvedená I. časť moderného skládkového areálu spolu s odpovedajúcim prevádzkovým zázemím.

Spoločnosť Marius Pedersen okrem prevádzky skládky nie nebezpečných odpadov prevádzkuje na základe zmluvy s mestom BB aj zberňu triedeného odpadu Radvaň pod ná-

účelom ich zneškodnenia, resp. ďalšieho využitia.

Príprava budovania novej a legislatíve vyhovujúcej skládky komunálneho odpadu pre mesto Banská Bystrica a okolité obce za-

Ročne sa na skládku privezie cca 30 000 ton všetkých odpadov.

Skládka má zavedený systém aktívneho odplynenia. Ročne spracované množstvo skládkového plynu je cca 700 000 m³.

Skládka prevádzkuje vlastnú ČOV na priesakové kvapaliny, ktorá sa momentálne modernizuje. Skládka sa tiež monitoruje, konkrétne: podzemné vody (monitoring v 3 vrtoch), povrchové vody (profil v príslušnom toku nad a pod skládkou), priesakové kvapaliny (nádrž priesakových kvapalín + ČOV).

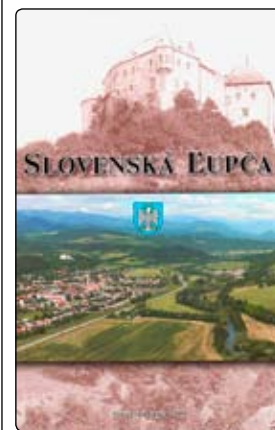
V súčasnosti je vybudovaná kapacita na cca 10 rokov a povolená kapacita je ešte na cca 30 rokov. Kapacita celej skládky vrátane už zrekultivovanej časti je cca 1 400 000 m³. Momentálne je prevádzkovaná I. etapa – I. podetapa skládky s celkovou kapacitou 514 587 m³ na ploche 48 232 m². V roku 2011 bolo vydané stavebné povolenie na postupnú výstavbu I. etapy – II. podetapy skládky časť „A“, „B“, „C“ a bola vybudovaná časť „A“.

Touto cestou by sme sa chceli poďakovať pánu Ing. Mylbachovi, ktorý nás previedol skládkou, a to aj napriek nepriaznivému počasiu, a zaujímavu nám vysvetlil, ako skládka odpadu funguje.

Kolégium Zelenej školy pri ZŠ SC v Slovenskej Ľupči

Monografia obce Slovenská Ľupča: zdroj poznatkov žiakov ZŠ SC

Dňa 20. mája 2014 prišla na besedu do našej školy pani Marta Dvoranová. Na besede sa zúčastnili žiaci V. A a V. B triedy.

Pani Marta Dvoranová zostavila spolu s Ing. Jurajom Dávidom a s Ing. Elenou Debnárovou monografiu obce Slovenská Ľupča. Odpovedala nám na naše zvedavé otázky, týkajúce sa vzniku a obsahu knihy.

Dozvedeli sme sa, že prvá monografia obce vyšla v roku 1990. V roku 2010 vyšlo obnovené vydanie pri príležitosti 760. výročia prvej písomnej zmienky o obci Slovenská Ľupča.

Knihu mám aj ja a je pre mňa veľkým zdrojom poznatkov. Čerpal som z nej informácie pri práci na projekte z regionálnej výchovy, keď som písal o významnom rodákovi.

Chcem sa poďakovať v mene svojom, ale aj v mene mojich spolužiakov za to, že ste vytvorili úžasné dielo, ale aj za to, že ste venovali svoj čas stretnutiu s nami.

Ďakujeme, pani Dvoranová.

Martin Cích, V. A trieda

Priemerný úhrn zrážok dosahuje 786 mm, maximálny 1 388 mm a minimálny 515 mm. Priemerný počet dní s búrkou je 30 za rok, priemerný počet dní so snehovou prikrývkou je 78 a snehová pokrývka sa vyskytuje od novembra do polovice marca. Priemerný ročný výpar pôdy a vegetácie dosahuje 682 mm. Umiestnenie skládky je súčasťou územného plánu mesta Banská Bystrica. Súčasná celková plocha oploteného areálu je 238 778 m² a celková dĺžka oplotenia je 2 326 m. Okrem toho spoločnosť Marius Pedersen, a. s. vlastní okrem súčasného areálu ďalších 66 384 m² pozemkov pre budúcu II. etapu.

zvom Dechetteries. V tejto prevádzke môžu za určitých podmienok obyvateľa BB bezplatne odovzdávať vymedzené druhy odpadov za

čala v 90. rokoch minulého storočia.

V roku 2010 Marius Pedersen, a. s. sa stal 100 % vlastníkom tejto spoločnosti.

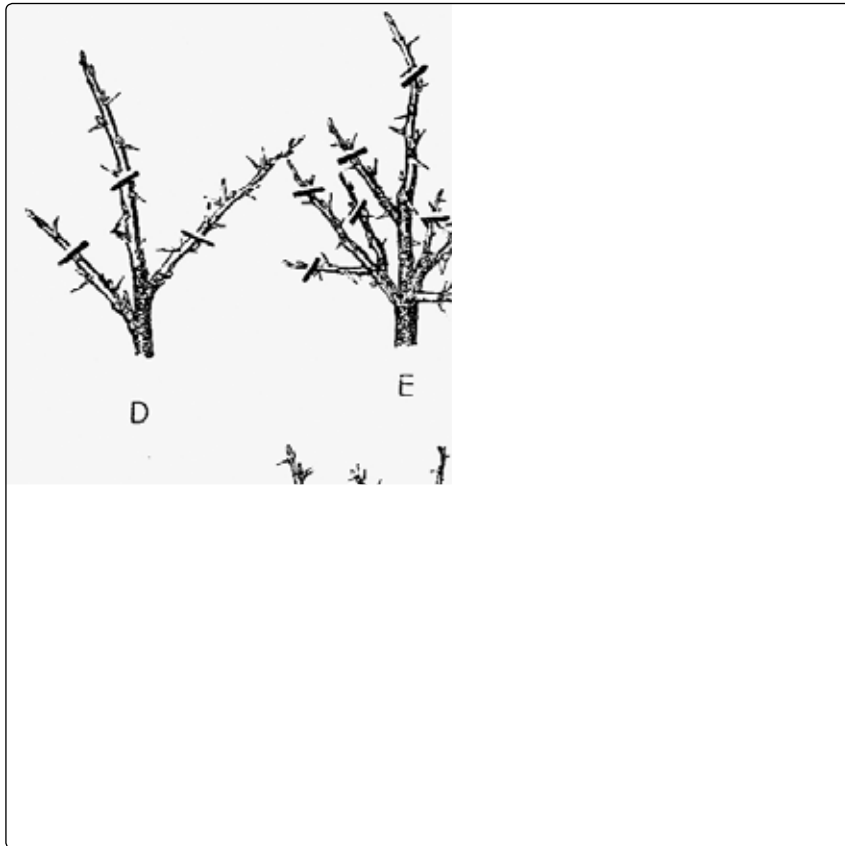
Radíme záhradkárom

August

Augustové štepenie je ako štvrté v poradí v roku, pri ktorom sa štepí bez miazgy, je najlepšie a najvýkonnejšie, lebo sa pracuje s tvrdým materiálom.

Ak chceme byť úspešní, pri tomto štepení musíme dodržať tieto podmienky, ktoré mám z vlastnej skúsenosti a líšia sa od toho, čo sa uvádza v literatúre. Podpníky pre štepenie egrešov a ríbezlí, si musíme dopestovať zo zlatej ríbezle, čo trvá až dva roky. Každý podpník musí mať vlastnú koreňovú sústavu, to je základ života podpníka alebo zaštepeneho stromčeka. Nikdy neštepíme podpníky, ktoré vyrastajú z koreňov už zaštepeneho egreša alebo ríbezle. Podpníky štepíme, keď dorastú do výšky 80 – 90 a viac cm. Začiatkom júla na podpníkoch zaštipujeme koncové špičky, aby podpníky už nerástli do výšky, aby začali tvrdnúť do dreva a do hrúbky asi 10 až 12 mm, k pníku dáme kolík a priviažeme ho, aby rástol rovno.

Z vlastnej skúsenosti odporúčam štepiť čierne ríbezle vo výške 60 až 70 cm, na takomto podpníku lepšie rastie korunka stromku, ba aj úroda je väčšia.

Na podpníku v mieste štepenia odstránime 2 až 3 listy, ktoré by nám prekážali pri štepení a pri uväzovaní vrúbľa k podpníku. Podpník sa neskracuje, zostáva nedotknutý.

Keď štepíme egreš, na vrúbli sú ostne, tie odstrá-

nime už pri úprave vrúbľa na štepenie. Než začneme štepiť, na podpník si provizórne uviazeme na jeden uzol pásku z PVC asi 7 – 8 mm širokú a dlhú 30 cm. Páska musí byť elastická a pružná, nesmie sa trhať. Tým, že sme si provizórne

uviazali pásku na podpník, máme zjednodušenú prácu pri uväzovaní vrúbľa k podpníku.

Na podpníku nad listom asi 1,5 cm urobíme zárez v dĺžke 3,5 až 4 cm, list musí ostať na štítku neporušený, lebo štítok by

uschol na podpníku a štep by sa neprijal. Vrúbeľ musí byť taký hrubý, ako je šírka štítku na podpníku.

Vrúbeľ režeme do tvaru klina v dĺžke 3 cm. Vrúbeľ musí mať 5 až 6 listov. Tieto listy skrátime, ostanú tam len na vrúbli stonky dlhé 1 cm. Takto upravený vrúbeľ zapichneme za štítok na podpníku. Pri uväzovaní vrúbľa k podpníku si pridržiavame spodný koniec pásky palcom ľavej ruky a horný koniec miernym ťahom otočíme okolo zaštepeneho vrúbľa a zaviazeme.

Na budúci rok sa k týmto štepom vrátíme. V máji podpník nad štepením skrátime na dĺžku 10 cm čapíka, to je dĺžka podpníka nad štepením. Ako náhle začne štep pučať, čapík odstránime tesne nad štepením a zatrieme štepárskym voskom alebo stromovým balzomom. Túto prácu robíme koncom mája a o mesiac uvoľníme obväz štepenia a rezné rezy zatrieme. Taktiež v tom čase zaštipujeme na podpníku výhonky za zelena, ostane tam len ružica.

Štep režeme tak, aby nám vyrástli 3 – 4 výhonky, na ktorých založíme korunku zaštepeneho stromku.

M. Mazúch

Zelené klenoty nášho lupčianskeho chotára

Pekný júlový deň sa kúpam v slnečných lúčoch, keď som sa po dlhej túre unavený vracal svojou skratkou cez vrch Driekyne domov. V tieni stromov bol príjemný chládok. „Odychnem si tu,“ pomyslel som si. Sadol som si na korene veľkého smreka a oprel som sa o jeho mohutný kmeň. Všade pokoj a tíš, len smrekový šumeli svojimi ihličkami. Únava spravila svoje. Zaspal som. Vo sne akoby sa mi ten veľkán smrek začal prihovárať:

– Som starý vyše 150-

ročný smrek. Veľa rokov sa už vrezalo do mojich letokruhov, odkedy som ako malé semiačko dopadol na toto miesto. Keď som mal asi 20 rokov, prišiel som skoro o život. Len čo nastala jar, lupčianske dievky čakali, že im pod oblokom mládenci postavia máj. Vidím mládenca zakrádať sa včas rána kraj hory ku mne. Spod kožuška mu vytrča porisko sekery. Už stojí pri mne, počujem jeho hlas: „Hádam aj ty budeš dobrý.“ Vtom však začuje od chrbta kroky: „Stoj!“ Lupčiansky obecný

horár ma zachránil v poslednej chvíli. Za svoj dlhý život som videl a počul už veľmi veľa. Neraz ma blesk i hrom strašili a vichry kmásali moju korunu. Moje korene však pevne držia v rodnej hrude. Na vetvách som hojdal hniezda jastrabov a myšiakov, statný diviak – kanec si neraz suchal chrbát o moju kôru. Videl som mocných koscov na lúke. Veru, aj som sa čosi napočúval ich príbehov, keď pod mojou korunou nocovali pri senách. Videl som aj tvojho starého otca, obecného ho-

rára, keď hasil s ostatnými lesný požiar v Driekyni, aj tvojho otca, ktorý prebral horárčenie po ňom a celý život zaspánil hore, aj teba, syn môj, vídam, keď ideš okolo mňa na pleci s puškou a s kopovčekom pri nohe. Málo je už nás, zelených starcov. Kedysi si ľudia viac vážili horu. –

Nie som ekoterorista, neprívádzujem sa o stromy, viem, že hora sa pestuje a rúbe už pár storočí. Je to obnoviteľný zdroj, ktorý keď sa s ním rozumne gazduje a nie drancuje, vydrží večne. Nie som proti ťaž-

be, viem, že múdry lesný gazda vie, kedy treba sadiť horu, ale aj rúbať – slovom – odborne les spravovať a zachovať pre ďalšie generácie. Chcem ukázať lupčanom a dať do ich pozornosti pár starých stromov v lokalitách DRIEKYNE, ČECHA a KOPY, ktoré by sa mali zachovať aj pre ďalšie generácie. Nech aj našim potomkom večne spievajú lesy!

V prípade záujmu som ochotný aj osobne ukázať lokalitu, kde sa stromy nachádzajú.

Roman Lakomčík

Podakovanie

Po oprave kríža na obecnom cintoríne, kríža pri vstupe do Lupče z Banskej Bystrice, sochy Krista pri katolíckom kostole Najsvätejšej Trojice, sa dočkala nového šatu aj socha sv. Anny, ktorá stojí pri ceste za obcou smerom na Lučatín. Naše veľké poďakovanie patrí pánu Pavlovi Masnému, ktorý sa postaral (bez nároku na akúkoľvek odmenu) o ich zreštaurovanie.

RR, foto ED

Kalište – Stretnutie generácií

„Nezabúdame“
9. ročník
16.08.2014

Kalište sa stalo symbolom slovenských obcí, ktoré boli čiastočne, alebo úplne vypálené počas nacistických represálií v rokoch 1944 – 1945.

Na tomto mieste, ktoré ničivá tragédia postihla 18. marca 1945, sa po vojne už život neobnovil. V dnešných dňoch však Kalište opäť oživa.

Cieľom tohto stretnutia nie je len pripomenúť si obeť brutálneho a nezmyselného vraždenia počas 2. svetovej vojny, ale aj symbolicky vrátiť život na Kalište, na miesto, kde sa každoročne stretávajú poslední preživší obyvatelia tejto malebnej obce spolu so svojimi deťmi, vnukmi, pravnukmi a mnohými ďalšími ľuďmi, ktorí nechcú zabudnúť na túto temnú kapitolu našej histórie.

ED

Kalendár podujatí

25. júl

Anna bál - Slovenská Lupča

26. júl

Fiziolňový deň - Kynceľová

2. august

ŠPAN-ROCK-FEST – 1. ročník rock. festivalu - penzión Klopačka, Špania Dolina

3. august

Čo sa stauo v tom Priechode - Priechod

9. – 10. august

Tekvicová zábava – „Faklcúg“ – prechod permoníkov po halde Maximilián, rôzne spriev. podujatia - Špania Dolina

16. august

Stretnutie generácií – „NEZABÚDAME“ - Kalište
Deň obce – kultúrno-spoločenské podujatie, 8. ročník súťaže v pílení dreva bruchačkou - Baláže

28. august

Kladenie vencov – 15.00 hod. - Slovenská Lupča
OSLAVY 70. VÝROČIA SNP - Krpáčovo - Čremné

29. august

Vatra ku Dňu ústavy - Slovenská Lupča

6. – 7. september

HRADNÉ HUKY 2014 – Medzinárodný festival stredovekej až súčasnej gajdošskej hudby - Hrad Slov. Lupča

12. – 14. september

357. Radvanský jarmok 7. trh ľudových umeleckých remesiel - Banská Bystrica

20. september

Luteránska procesia - Slovenská Lupča

Zdroj: Stredoslovenské osvetové stredisko, spracovala ED

Očiam sa stratila, ale v srdciach zostala navždy.

V utorok 8. júla 2014 vo veku 86 rokov zosnula pani

Darina Löfflerová,

riaditeľka Základnej školy v Slov. Lupči v rokoch 1967 – 1985.

Smutná správa prišla z obce Hrnčiariska Ves, okres Poltár, kde pani Löfflerová žila po odchode do dôchodku.

Opustili nás

V mesiaci jún nás opustili:

Slavomír Palúch vo veku 77 rokov,

František Horčín vo veku 89 rokov

Michal Mišány vo veku 36 rokov

Privítali sme do života

V mesiaci jún sme privítali do života:

Žofiu Šulíkovú

Naši jubilanti

V júli sa významných jubileí dožívajú: **Mária Murgašová, Zuzana Dávidová, Vlasta Sedliaková, Anna Belková**

V auguste sa významných jubileí dožívajú: **Darina Bajsová, Mária Straková, Katarína Ťažká, Jozef Vančo, František Belík, Ludmila Zrubáková, Monika Veljačiková, Štefan Kišš, Mgr. Alžbeta Gálusová, Jozef Mišány, Magdaléna Korunková**

Lučatínska 11

Tretieho ročníka Lučatínskej 11 sa zúčastnil rekordný počet pretekárov - 326, do cieľa dobehlo 325. Všetkým zúčastneným blahoželáme! Náročnú trať

v ešte náročnejšom počasi (bolo tradične horúco) zvládli, a to od víťazov až po tých, ktorí dobehli posledni.

Na trati sme mohli vidieť aj mnoho Lupčanov, či už v štafetovom behu - Lupčianske stíhačky, Dobišovci +dvojčky Dobišovci, starostov mikroregiónu, kde nás reprezentoval pán starosta Ing. Miroslav Macák, v jednotlivcoch napríklad pán Jiří Škvařil, Branislav Petro.

Poďakovanie patrí Livke Gondovej s rodinou, ktorá zabezpečovala občerstvenie na obočie v Slovenskej Lupči.

ED, foto:www.itrener.sk, ED

